

17.12.2024

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Asianumero: VN/26666/2024

Suomen Kätilöliiton näkemykset kätilökoulutuksen laajuudesta ja säädettävistä osaamistavoitteista

Suomen Kätilöliitto kiittää mahdollisuudesta osallistua kätilökoulutuksen uudistamiseen ja antaa näkemyksensä kätilökoulutuksen laajuudeksi ja säädettävistä osaamistavoitteiksi.

Tausta

Nykyinen kätilökoulutus ei täytä ammattipätevyysdirektiivien (2005/36/EY ja 2013/55/EU) vaatimuksia, joiden mukaan kätilökoulutuksen on oltava joko vähintään kolmevuotinen täysipäiväinen kätilön koulutusohjelma tai sairaanhoitajatutkinnon jälkeinen kätilökoulutus, jonka kesto on joko 2 vuotta tai 18 kk ja vuoden ajan ammattiin liittyvien tehtävien harjoittaminen.

Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen kehittämishanke (SOTEKO) ehdotti kätilökoulutuksen laajuudeksi 3000 tuntia (18 kuukautta). Lisäksi ammatinharjoittamisoikeuden automaattinen tunnustaminen EU:n sisällä edellyttäisi yhden vuoden ammatinharjoittamista koulutuksen jälkeen. Esitetty rakenneratkaisu edellyttää, että opiskelija on suorittanut ennen kätilökoulutusta 3,5-vuotisen sairaanhoitajakoulutuksen. Ammattipätevyysdirektiivin mukaisen kelpoisuuden ja siten tutkinnon automaattisen tunnustamisen saavuttamiseen EU-alueella menisi esitetyn ratkaisun mukaan 6 vuotta. Tasoltaan koulutus olisi edelleen alempi korkeakoulututkinto (ammattikorkeakoulutasoinen, EQF taso 6).

Huomautamme, että Suomen Kätilöliitto ja Tehy ry ovat useaan otteeseen esittäneet eriävän kantansa SOTEKO-hankkeessa ehdotettuun kätilökoulutuksen rakenteeseen. Olemme johdonmukaisesti esittäneet kätilökoulutuksen uudistamista ylemmäksi ammattikorkeakoulututkinnoksi kaikissa SOTEKO-hankkeeseen liittyvissä lausunnoissa ja kannanotoissa. Lisäksi olemme yhdessä kätilöopettajaverkoston kanssa esittäneet tätä kirjeessämme opetus- ja kulttuuriministeri Sari Multalalle kesäkuussa 2024.

Kätilöliiton esitys kätilökoulutuksen rakenteeksi on ylempi ammattikorkeakoulututkinto (YAMK) kesto kaksi vuotta (120 op, EQF taso 7)

Kätilöliitto esittää, että kätilökoulutus on ylempänä ammattikorkeakoulututkintona toteutettava kätilökoulutus, jonka kesto olisi kaksi vuotta (120 op, EQF taso 7). Lisäksi koulutuksen laajuus tulisi ilmaista EU:n ammattipätevyysdirektiivin (2013/55/EU, artikla 41, kohta 1) mukaisesti myös ECTS-pisteinä.

Vuonna 2019 julkaistiin [selvitys](#) "Kätilö AMK -tutkinto YAMK-tutkintona", missä ehdotettiin YAMK-koulutusrakennetta. Esitys vastaa Suomen Kätilöliiton ja kätilöopettajaverkoston näkemyksiä. Koulutus koostuisi kätilötyön syventävistä opinnoista 90 op ja opinnäytetyöstä 30 op. Kätilötyön syventävät opinnot sisältäisivät teoreettista opiskelua noin 30 op ja kliinistä harjoittelua noin 60 op sekä vapaasti valittavia opintoja. Teoreettisen opiskelun ja harjoittelun määrä on tasapainossa, siten että EU:n ammattipätevyysdirektiivin 2005/36/EY liitteen V teoreettiset ja käytännölliset tavoitteet täyttyvät.

Kätilötyön ammattitaitoa edistävä harjoittelu toteutetaan sekä kätilötyön ja hoitotyön toimintaympäristöissä. Kätilötyön harjoittelu tapahtuu direktiivin 2005/36/EY liitteen V kohdan 5.5.1 käytännölliseen ja kliiniseen opiskeluun liittyvän alakohdan B mukaisissa ympäristöissä. Opiskelija harjoittelee ohjatusti raskauden, synnytyksen ja lapsivuodeajan sekä terveen ja erityistarkkailua vaativan vastasyntyneen seuranta ja hoitoa sekä niihin liittyvää neuvontaa.

Suomen Kätilöliitto ei hyväksy kätilökoulutuksen muuttamista ei tutkintoon johtavaksi, modulaariseksi koulutusrakenteeksi. Se murentaisi yli kaksisataavuotisen kätilökoulutuksen perinteen, kätilöiden ammatti-identiteettiä sekä heikentäisi työllistymistä ja kansainvälistä liikkuvuutta. SOTEKO-hankkeessa ehdotettu modulaarinen koulutusrakenne asettaa kätilökoulutuksen eriarvoiseen asemaan suhteessa muihin terveysalan AMK:n tutkintokoulutuksiin, kun tutkinto ei tuota EU:n ammattipätevyysdirektiivin mukaista automaattista tunnustamista.

Suomen Kätilöliitto ei myöskään kannata erikois- tai täydennyskoulutusvaihtoehtoja, sillä koulutus on kätilölle pakollinen, jotta he saavat ammatinharjoittamisoikeuden kätilönä, ja se ei siten ole verrattavissa täydennyskoulutukseen tai erikoistumiskoulutukseen. Erikoistumiskoulutuksessa oleva lääkäri voi toimia työsuhteessa lääkärinä erikoistumisvirassa jo opintojen aikana, vastaava ei ole kätilöille mahdollista.

Uudistuksen yhteydessä tulee myös huomioida kätilön ammattiin edellytettävän koulutuksen laajuus ja korkeatasoisuus sekä ammattipätevyysdirektiivin vaatimukset.

Perustelemme esitystämme seuraavasti:

- On ehdottoman tärkeää, että kätilökoulutus on tutkintoon johtavaa koulutusta. Kätilön tutkintonimike on erittäin tärkeä ammatin tunnettavuuden, työmarkkina-aseman, ammatti-identiteetin, ammatin vetovoiman ja liikkuvuuden vuoksi.
- Työelämän muutosten sekä kätilöiden asiakkaiden tarpeiden ja vaatimusten myötä kätilöiden osaaminen, tehtävät ja vastuut ovat laajoja ja siirtyneet edistyneen asiantuntijan tasolle (EQF taso 7).
- Kätilö toteuttaa laaja-alaista, kokonaisvaltaista ja asiakaslähtöistä hoitotyötä eri-ikäisten asiakkaiden, vastasyntyneiden ja heidän perheidensä hyvinvointia ja terveyttä edistäen sekä tukien.
- Kätilötyö on hyvin itsenäistä ja vaatii vastuunottoa. Kätilö tutkii ja hoitaa asiakasta itsenäisesti, arvioi kokonaisvaltaisesti hoidon tarpeen ja aloittaa tilanteen tai oireiden vaatiman hoidon. Kyky seurata ja arvioida asiakkaan voinnissa tapahtuvia muutoksia ja ennakoida niitä, ratkaista ongelmia sekä tehdä itsenäisesti päätöksiä asiakkaan terveydentilaan liittyen korostuvat kätilön työssä.
- Kätilö toimii seksuaali- ja lisääntymisterveyden asiantuntijana, johtaen omaa toimintaansa ja kehittämällä omaa sekä yksikössään tehtävää työtä osana asiantuntijaryhmää.

- Koulutukselta edellytetään laadukkaita teoriaopintoja sekä riittävät määrät kätilötyönharjoittelua ammattipätevyysdirektiivin osaamisvaatimukset huomioiden.
- Laadukas ja direktiivillä säädelty kätilökoulutus takaa kätilöiden tiedollisen ja taidollisen osaamisen, jolloin asiakas saa näyttöön perustuvaa turvallista hoitoa.
- Pohjakoulutuksena sairaanhoitaja (amk) on tarkoituksenmukainen.
- Kätilötyön kehittymisen ja direktiivin vaatimusten täyttämiseksi kätilökoulutus uudistetaan tutkintojen ja muun osaamisen viitekehyksen (EQF, European Qualification Framework) tason 7 mukaiseksi ylemmäksi ammattikorkeakoulututkinnoksi (YAMK), jonka laajuus on 120 op. Vastaava koulutusmalli on käytössä Norjassa, Ruotsissa ja Islannissa.
- YAMK-malli vastaa myös kansainvälistä AMP-asiantuntijatasomallia (Advanced Midwife Practitioner).
- Kätilökoulutus ylempänä ammattikorkeakoulututkintona vahvistaa kätilötyön tietoperustaa sekä tutkimus- ja kehittämisosaamista.
- Kätilökoulutus ylempänä ammattikorkeakoulututkintona mahdollistaa tehtävänsiirtojen edellyttämän osaamisen koulutukseen sisältyvinä opintoina.
- Kätilökoulutus ylempänä ammattikorkeakoulututkintona poistaa saman tasoisten koulutusten ongelman, mikä on yksi rakenneuudistuksen tavoitteista.
- YAMK-tutkinto (120 op) on Bolognan prosessin mukainen ja tuottaa suoraan EU:n direktiivin mukaisen pätevyyden, ilman koulutuksen jälkeistä työkokemusvaadetta.
- Direktiivin 2013/55/EU, artiklan 41, kohdassa 1 on kirjattu, että koulutuksen keston ja tuntimäärän lisäksi se voidaan lisäksi ilmoittaa vastaavina ECTS-pisteinä. Muissa Pohjoismaissa kätilökoulutuksien laajuus on ilmoitettu ECTS-pisteinä.
- YAMK-malli on yhdenmukainen v. 2019 esitetyn työryhmäraportin ja vuonna 2015 esitetyn selvityshenkilöiden ehdotusten kanssa.
- YAMK-tutkinnon status lisää koulutuksen vetovoimaa, kun taas SOTEKO-hankkeessa ehdotettu kätilökoulutuksen malli (AMK, EQF taso 6) heikentää ammatin ja koulutuksen vetovoimaa. Koulutuksen pidentyminen koulutustason säilyessä ennallaan ei edistä myöskään koulutetun urakehityksen mukaista ansiokehitystä, mikä vähentää koulutuksen vetovoimaa.
- Ylempänä ammattikorkeakoulututkintona suoritettu kätilökoulutus vahvistaa kätilön tutkimus- ja kehittämisosaamista sekä mahdollistaa kliinisen urakehityksen.
- YAMK-malli tukee myös muiden sote-alan ammattien koulutuksen kehittämistä ja urapolkuja.
- Koulutus-, sosiaali- ja terveystieteelliset linjaukset tuovat haasteita kätilökoulutuksen kehittämiseen. Terveystieteiden rakenteelliset ratkaisut, uusien toimintamallien kehittäminen ja tehokkuusvaatimukset edellyttävät kätilön tehtävänsiirtojen uudistamista, korkeatasoista kliinistä asiantuntemusta sekä käytännöllistä ja teoreettista osaamista, mihin YAMK-tutkinto pystyy vastaamaan.
- Koulutustason nosto EQF tasolle 7 on linjassa myös kansainvälisten kätilötyön järjestöjen kannanottojen kanssa (The International Confederation of Midwives, ICM; The European Midwives Association, EMA; Nordiske JordmorFörbund NJF). Muissa Pohjoismaissa kätilökoulutus on jo EQF tasolla 7. Se on tärkeää myös EU- ja ETA-alueen ulkopuolella, jossa EU:n ammattipätevyysdirektiivi ei säätele ammatinharjoittamisoikeutta.

Suomen Kätilöliitto esittää eriävän kantansa SOTEKO-hankkeessa ehdotettuun kätilökoulutuksen rakenteeseen ja edellyttämme sen huomiointia koulutusmuutoksen jatkovalmistelussa. Myös

kätilöopettajaverkoston näkemyksen mukaan kätilökoulutus tulisi järjestää ylempänä ammattikorkeakoulututkintona (EQF taso 7), jonka kesto olisi 2 vuotta.

Kätilö on seksuaali- ja lisääntymisterveyden erityisosaaja, jolla on kyky vaativaan päätöksentekoon ja kliinistä erityisosaamista ja pätevyyttä laajennettuihin tehtäväkuviin. Kätilöt työskentelevät itsenäisesti vaativissa asiantuntijatehtävissä, jotka edellyttävät laajoja arviointi- ja päätöksentekotaitoja. Tehtäviin sisältyvät hoidon tarpeen arviointi, hoitoon ottaminen, lääkkeenmäärittäminen ja muu hoidosta päättäminen, ja ohjaaminen sekä konsultoinnin tarjoaminen. Edellä kuvatut osaamiset ja tehtävät ovat tyypillisiä käytännön työn vaatimuksia, joista osaan tällä hetkellä haetaan osaamista erilaisin lisäkoulutuksin. Kehittämisen ja tutkimusosaamisen vahvistaminen mahdollistaisi myös hoitokäytäntöjen kehittämisen sairaalaympäristössä ja perusterveydenhuollossa. Se parantaisi hoidon asiakaslähtöisyyttä sekä naisten ja perheiden valinnanmahdollisuuksia, kun raskauksien ja synnytysten hoitoa keskitetään suurempiin yksiköihin.

YAMK-malli edellyttää muutoksia ammattikorkeakouluista annettuun lakiin ja asetukseen, jotka voidaan aina tehdä. Lainsäädännön ei pitäisi olla rakenteellisen kehittämisen esteenä. Kätilö (YAMK) tutkinnon hakukelpoisuudelle ei ole tarpeellista asettaa työssäoloahtoa jo suoritettuna sairaanhoitajan ammattikorkeakoulututkinnon jälkeen. Huomautamme, että SOTEKO-hankkeessa esitetyssä kätilökoulutusmallissa vaadittuna kattavana työkokemuksena, artikla 41 kohdan 2 mukaisesti: "harjoittanut tyydyttävästi kaikkea kätilötoimeen kuuluvaa toimintaa", varmistaminen kätilökoulutuksen jälkeen on ongelmallista. Esim. EU:n ammattipätevyysdirektiivien edellyttämä raskauden seuranta ei ole nykyisessä palvelurakenteessa perusterveydenhuollossa mahdollista. Kätilön työtehtävien harjoittamiseen liittyvät vastuut ja seurantarjestelmät näyttävät SOTEKO-hankkeen esityksessä puutteellisina, eivätkä näkemyksemme mukaan ole toteutuskelpoisia.

Kätilön koulutuksen tulee täyttää sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnolle, sairaanhoitaja (AMK) asetettuna vaatimukset sekä Euroopan yhteisön lainsäädännön asettamat vaatimukset kätilökoulutukselle. Pyydämme huomioimaan, että kätilön koulutusta koskeva ammattipätevyysdirektiivi (2005/36/EY) on paraikaa arvioitavana. Mahdolliset muutokset on otettava huomioon myös kansallisessa valmistelussa.

Kätilöliiton näkemys kätilökoulutuksen osaamistavoitteiksi

Maailman kätilöliitto (International Confederation of Midwives, ICM, 2024) on määritellyt kätilön ammattialan ja ammatissa tarvittavat tiedot ja taidot. Myös Maailman terveysjärjestö (WHO, 2019) on asettanut tavoitteet vahvistaakseen laadukasta kätilökoulutusta ympäri maailmaa. Koulutuksen kehittäminen, koulutusosaamisen jakaminen, kansainvälinen toiminta, ulkomaalaiset opiskelijat sekä ammattihenkilöiden liikkuvuuden mahdollistuminen edellyttävät, että suomalainen kätilökoulutus tulee vastata EU-direktiiveihin ja myös ICM ja WHO standardeihin.

Lähtökohtana kätilön työssä on asiakaslähtöisyyden ohella perhelähtöisyys, sillä kätilötyöhön kuuluu myös naisen perheen terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. Keskeinen osa kätilön työtä on tukea fysiologisia prosesseja ja ehkäistä raskautta ja synnytystä liittyviä, sikiön ja lapsen terveyttä uhkaavia sekä vammautumiselle altistavia vaaratekijöitä. Lisääntymis- ja seksuaaliterveyteen liittyvien hoitotilanteiden monimutkaisuus edellyttää kätilöltä eettisten kysymysten tunnistamista ja kokonaisvaltaista lähestymistapaa ohjauksessa, hoidossa ja seurannassa. Terveyslähtöinen

työskentely sekä itsemääräämisoikeuden, kulttuuristen erityispiirteiden ja yksilöllisten arvostusten kunnioittaminen luovat perustan naisen ja perheen voimavarojen tukemiselle. Hyvän hoidon perustana ovat kätilön vastuullinen toiminta terveydenhuollon ammattihenkilönä ja yhteistyö eri osapuolten kesken ja hoidon jatkuvuuden varmistaminen. (Mettälä ym. 2019.)

Kätilöltä edellytetyn osaamisen katsotaan kansainvälisesti vastaavan maisteritasoiseen koulutukseen perustuvaa Advanced Nurse Practitionerin (APN) tehtäväkuva, jonka perusteella suomalaisen kätilön Advanced Midwife Practitionerin (AMP) tehtäväkuva ja osaamiskuvaus kätilö (YAMK) EQF7-tasolla on muodostettu (Mettälä ym. 2019).

Yleisenä kätilökoulutuksen tavoitteena on perehdyttää tuleva kätilö seksuaali- ja lisääntymisterveyden tieteelliseen tietoon ja tiedonhankintaan ja antaa hänelle valmiudet kätilön tehtäviin. Kätilökoulutuksen tavoitteena on antaa valmiudet jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen, kätilötyön ja oman työyhteisönsä kehittämiseen sekä toimimiseen kätilönä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Koulutuksen tulee antaa kätilölle valmiudet hallita kätilötyön menetelmiä sekä suunnitella ja toteuttaa seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämistä hoito yksilö- ja väestötasolla. Lisäksi koulutuksen tavoitteena on, että kätilö saa valmiudet terveydenhuollon johtamiseen, hallintoon, suunnitteluun, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä oppimisen ohjaamiseen ja osaamisen arviointiin työyhteisössään.

Vuonna 2019 julkaistussa [selvityksessä](#) "Kätilö AMK -tutkinto YAMK-tutkintona" (Mettälä ym., sivut 41–48) on kuvattu kätilön osaaminen EQF7 -tasolla. Kuvaus vastaa Suomen Kätilöliiton ja kätilöopettajaverkoston näkemystä. Keskeiset osat on koottu kuvaan 1.

Kuva 1. Ehdotus kätilön osaamiskuvauksesta EQF7 -tasolla

Suomen Kätilöliitto esittää kätilön osaamistavoitteeksi EQF7-tasolla:

Itsenäinen hoidon toteuttaminen

- Hallitsee laaja-alaiset ja pitkälle erikoistuneet kätilötyön erityisosaamista vastaavat käsitteet, menetelmät ja tiedot, joita käytetään itsenäisen ja eettisen ajattelun ja/tai tutkimuksen perustana.
- Hallitsee kätilötyön kliiniseen ja teoreettiseen osaamiseen kuuluvat asiakokonaisuudet naisen ja perheen, raskauden aikainen, synnytyksen aikainen, synnytyksen jälkeinen kätilötyö sekä vastasyntyneen kätilötyön alueilta.
- Edistää seksuaali- ja lisääntymisterveyttä naisen (perheen) elämän eri vaiheissa ja ympäristöissä.
- Ymmärtää ja tarkastelee kriittisesti alan ja eri alojen rajapintojen tietoihin liittyviä kysymyksiä ja uutta tietoa.
- Toimii itsenäisenä erityisasiantuntijana matalan riskin raskauden, säännöllisen synnytyksen sekä lapsivuodeajan seurannassa ja hoidossa.
- Hoitaa jälkitarkastuksen säännöllisen synnytyksen jälkeen, antaa ehkäisyneuvontaa sekä tukee ja edistää varhaista vuorovaikutusta ja imetystä.
- Tutkii ja tekee itsenäisesti raskaana olevan, synnyttävän sekä synnyttäneen naisen hoidon tarpeen arviointia, seuraa asiakkaan vointia sekä toteuttaa tilanteen tai oireiden vaatiman hoidon.
- Toimii moniammatillisen ryhmän jäsenenä riskiraskauksien, komplisoituneiden synnytysten, erityistarkkailua vaativien vastasyntyneiden ja gynekologisten potilaiden hoidossa sekä seksuaalirikoksen uhreja ja lapsettomuudesta kärsiviä perheitä hoidettaessa.

Johtajuus

- Kyky johtaa asioita ja ihmisiä sekä arvioida näiden toimintaa sekä toimia ja tehdä päätöksiä monimutkaisissa ja ennakoimattomissa tilanteissa.
- Kyky ohjata ja konsultoida sekä monialaisesti eri asiantuntijoita, että asiakkaita.
- Omaa valmiudet kansainvälisiin tehtäviin ja kansainvälisissä verkostoissa viestimiseen.
- Pystyy kommunikoimaan sujuvasti maan virallisella kielellä ja kykenee vaativaan viestintään englanniksi.

Asiantuntijuus

- Työskentelee itsenäisesti kätilötyön vaativissa asiantuntijatehtävissä tai yrittäjänä.
- Eettistä toimintaa ohjaa lainsäädäntö ja kätilötyön kansainväliset eettiset ohjeet.
- Huomioi yksilön, perheen ja erilaisten väestöryhmien seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvien oikeuksien toteutumisen.
- Osaa arvioida asiakkaan kokonaisvaltaista hoidontarvetta ja ottaa hänet tarvittaessa sairaalan asiakkaaksi ja tilanteen niin salliessa kotiuttaa hänet
- Vastaa synnytyksen aikana neste- ja lääkehoidosta sekä kivunlievityksestä.
- Leikkaa ja ompelee tarvittaessa välilihan
- Havaitsee vaaran merkit, aloittaa oireen mukaisen hoidon ja tarvittaessa konsultoi lääkäriä.

Tutkimus- ja kehittämisosaaminen

- Kyky ratkaista vaativia kätilötyön ongelmia tutkimus- ja innovaatio-toiminnassa, jossa kehitetään uusia tietoja ja menettelyjä sekä sovelletaan ja yhdistetään eri alojen tietoja kätilötyön eri osa-alueilta.

Kätilö on kätilötyön ja erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyden asiantuntija. Valmistuvalla kätilöllä on vahvat kliiniset perustiedot ja -taidot sekä hyvät vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot. Opiskelija saa valmiudet myös näyttöön perustuvaan työskentelyyn kätilötyössä. Kätilötyön tietoperusta on hoitotieteessä ja muissa terveystieteissä. Muut tieteenalat täydentävät kätilön tietoperustaa. Kätilökoulutus tuottaa laaja-alaista osaamista seksuaali- ja lisääntymisterveydestä.

Uudistamalla koulutus nykyistä kätilön laaja-alaista ja itsenäistä työnkuvaa vastaavaksi sekä hyödyntämällä tutkinnossa saatu kätilön osaaminen ja taitojen kapasiteetti, voidaan parantaa seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelujen laatua, saavutettavuutta, hoidon jatkuvuutta ja kustannusvaikuttavuutta sekä mahdollistetaan alan ja hoitokäytäntöjen kehittäminen.

Helsinki 17.12.2024

Suomen Kätilöliitto - Finlands Barnmorskeförbund ry

Päivi Oinonen
puheenjohtaja
paivi.oinonen(at)suomenkatiloliitto.fi
045 664 0000